

Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**DOLNY
ŚLĄSK**

**Załącznik nr 1 do Regulaminu wyboru projektów w ramach programu
Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 dla naboru nr
FEDS.08.01-IZ.00-092/24**

**Szczegółowe standardy realizacji wsparcia
w ramach Działania FEDS.08.01 Programu Fundusze
Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
w zakresie edukacji ekologicznej**

Wrocław, kwiecień 2024 r.

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Informacje ogólne.....	3
3. Przykłady działań do realizacji w środowisku lokalnym:	4
4. Zatrudnianie nauczycieli w celu realizacji programów finansowanych ze środków unijnych	5
4.1 Zatrudnianie nauczycieli na podstawie Karty Nauczyciela i Kodeksu pracy....	6
4.2 Zatrudnianie nauczycieli w czasie ferii zimowych lub wakacji.....	7
4.3 Wyliczanie limitu zaangażowania czasu pracy nauczycieli zatrudnionych na podstawie KN.....	7
4.4 Zewnętrzni wykonawcy usług edukacyjnych.....	9
4.5 Zatrudnianie nauczycieli w szkołach niepublicznych oraz szkołach publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostką samorządu terytorialnego	10
5. Zestawienie przykładowych dokumentów potwierdzających rozliczenie zadań objętych kwotami ryczałtowymi	11
6. Zielone zamówienia publiczne	15
6.1 Komputery, monitory, urządzenia do przetwarzania obrazu (np. kopiarki, drukarki, skanery, urządzenia wielofunkcyjne)	16
6.2 Żywność i usługi cateringowe	16
6.3 Usługi sprzątania pomieszczeń	17
6.4 Meble	17

1. Wstęp

Niniejszy dokument zawiera standardy realizacji formy wsparcia związanej z realizacją projektów w ramach Działania FEDS.08.01 Dostęp do edukacji, typ projektu 8.1.E Działania z zakresu edukacji ekologicznej. Dodatkowo dokument stanowi wskazówki dla Państwa jako Wnioskodawców, jak również wyciąg z przepisów unijnych, krajowych oraz [Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027 i Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027](#). Dzięki niemu Instytucja Zarządzająca (IZ) Funduszami Europejskimi dla Dolnego Śląska 2021-2027 określa dla Państwa minimalne wymagania dotyczące wybranych form wsparcia w ogłaszanych naborach.

W przypadku działań nieopisanych w niniejszym dokumencie, w sporządzanym przez Państwa wniosku o dofinansowanie projektu, muszą się Państwo kierować wskazanymi wyżej dokumentami oraz pozostałymi zapisami Regulaminu wyboru projektów. Jednocześnie powinni Państwo przyjąć założenie, że Instytucja Ogłaszająca Nabór (ION) nie narzuca dodatkowych ograniczeń niż te wynikające z zapisów Regulaminu wyboru projektów.

2. Informacje ogólne

W ramach ogłaszanego naboru są Państwo zobowiązani między innymi do przestrzegania następujących zasad:

- wsparcie kierowane do kadry uczącej/zarządzającej szkół lub przedszkoli nie może być jedynym działaniem w projekcie, musi łączyć się z działaniami kierowanymi do dzieci,
- w projektach można prowadzić prace adaptacyjne pomieszczeń, doposażać je w materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji działań projektowych jako uzupełnienie do działań skierowanych do uczestników projektu. Wydatki te będą kwalifikowalne jedynie wówczas, gdy przyczynią się do realizacji zadania i spełnienia celów projektu,

- podjęte w ramach projektu działania powinny uwzględniać indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dzieci objętych wsparciem,
- zalecamy Państwu, aby w projektach wykorzystywać nowoczesne, cyfrowe metody uczenia się oraz innowacyjne pomoce dydaktyczne dostosowane do wieku i stopnia rozwoju,
- zabrania się prowadzenia w ramach projektu wszelkich działań sprzecznych z zasadą DNSH („nie czyń poważnych szkód”), w tym wszelkich działań promujących/rozwijających energetykę paliw kopalnych,
- prowadzone w ramach projektu interwencje mają być wolne od stereotypów płciowych, a także mają wspierać przełamywanie tych stereotypów,
- działania podejmowane w ramach projektów mają charakter uzupełniający do działań realizowanych z innych środków w tym środków budżetu państwa lub JST, oznacza to, że środki przyznane na dofinansowanie projektu nie mogą zastępować innych źródeł finansowania,
- projekty realizowane ze środków EFS+ mogą korzystać z rozwiązań wypracowanych na poziomie centralnym, natomiast nie mogą powielać działań na poziomie krajowym (zarówno ze środków EFS+, jak i źródeł krajowych), np. w ramach środków z Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego,
- realizowane przez Państwa wsparcie powinno wykorzystywać zasoby dostępne na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (jeśli dotyczy, tj. w danym obszarze istnieją zasoby).

3. Przykłady działań do realizacji w środowisku lokalnym:

Głównym celem projektu jest wzrost wiedzy/ umiejętności/ kompetencji uczestników z zakresu edukacji ekologicznej. Poprzez aktywne działania lub pracę projektową przekazywane informacje są najlepiej przyswajane i zapamiętywane. Dlatego ION zachęca Wnioskodawców do zaprojektowania dla grupy docelowej aktywności, w których poprzez własne działanie zdobywana jest wiedza. Przykładowy katalog może zawierać:

- sadzenie drzew i roślin w otoczeniu szkół/przedszkoli/osiedli itp.,

- zakładanie mikroskwerów, wysp filtrujących wodę w małych zbiornikach wodnych, łąk kwietnych,
- tworzenie siedlisk dla płazów czy gadów,
- budowanie domków dla jeży i ptaków oraz rozkładanie ich w lokalnych ekosystemach,
- recycling i kompostowanie śmieci w otoczeniu szkoły/przedszkola/osiedla, itp.,
- wycieczki i spacerzy do różnych, lokalnych ekosystemów, np. łąka, las, rzeka, bagno, torfowisko, pole,
- uczestnictwo w programach edukacyjnych prowadzonych w gospodarstwach – zagrodach ekologicznych,
- szycie ekotoreb na zakupy,
- zdobycie wiedzy o działaniach podmiotów działających w sektorze ochrony środowiska (PSZOK-i, oczyszczalnie ścieków),
- szkolenia dla kadry zarządzającej oraz nauczycieli z zakresu metodyki nauczania o ekologii oraz z samego zakresu ekologii, itp.

ION informuje, że ww. formy działań w ramach projektów stanowią jedynie przykłady, a zasadność realizacji wskazanego przez Wnioskodawcę działania oraz kwalifikowalność wydatków, w powiązaniu z celami projektu, zostanie oceniona przez KOP.

4. Zatrudnianie nauczycieli w celu realizacji programów finansowanych ze środków unijnych

W przypadku chęci zatrudnienia w realizowanym przez Państwa projekcie nauczycieli muszą Państwo kierować się zasadami określonymi w przypisach krajowych, tj. w ustawie Prawo oświatowe [dalej: u.p.o.] oraz w ustawie Karta Nauczyciela [dalej: KN]. Pomocny w tym będzie materiał, który został opracowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej wydany w styczniu 2024 r. pn. [Wyjaśnienia na temat zatrudniania nauczycieli i nauczycielek w projektach edukacyjnych](#)

[finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus](#). Poniżej przedstawiamy najważniejsze informacje pochodzące w ww. opracowania.

4.1 Zatrudnianie nauczycieli na podstawie Karty Nauczyciela i Kodeksu pracy

W przypadku zorganizowania w publicznej szkole lub placówce zajęć w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, zgodnie z przepisami art. 35a KN, dyrektor szkoły lub placówki może za zgodą nauczyciela powierzyć mu prowadzenie zajęć na podstawie tej ustawy. Dotyczy to nauczycieli już zatrudnionych w tej szkole lub placówce i nie dochodzi wówczas do dodatkowego zatrudnienia, lecz nauczyciel prowadzi te zajęcia w ramach nawiązanego stosunku pracy na podstawie KN. Zajęcia te nie są jednak wliczane do tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami i uczennicami lub wychowankami albo na ich rzecz. Za każdą godzinę prowadzenia tych zajęć przysługuje wynagrodzenie w wysokości ustalonej w sposób określony w art. 35 ust. 3 KN, tj. takiej, jaka obowiązuje za godziny nadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw. Ważne jest to, że nauczyciel szkoły lub placówki, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, nie może świadczyć na tej podstawie pracy w celu realizacji zajęć w projekcie EFS+ w okresie ferii letnich oraz ferii zimowych, gdyż wówczas zgodnie z art. 64 ust. 1 KN przebywa na urlopie wypoczynkowym.

W celu realizacji zajęć w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, w publicznej szkole lub placówce może być również zatrudniony „nowy” nauczyciel, tj. osoba, która nie realizuje w tej szkole lub placówce tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Ma to szczególnie znaczenie w przypadku, gdy nauczyciele z danej szkoły nie mogą zaangażować się w realizację zajęć w ramach projektu. Kwestię tę reguluje art. 16 u.p.o., zgodnie z którym warunkiem zatrudnienia takiego nauczyciela jest posiadanie przez niego kwalifikacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 KN oraz spełnianie warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 2-4a tej ustawy. Takiego nauczyciela zatrudnia się na zasadach określonych w k.p. Za

każdą godzinę prowadzenia tych zajęć przysługuje wynagrodzenie nie wyższe niż wynagrodzenie za jedną godzinę prowadzenia zajęć ustalone w sposób określony w art. 35 ust. 3 KN dla nauczyciela dyplomowanego posiadającego wykształcenie wyższe magisterskie i realizującego tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, o którym mowa w art. 42 ust. 3 w tabeli w lp. 3 KN.

UWAGA

Przed przystąpieniem do realizacji projektu, powinni Państwo oszacować ilu nauczycieli danej szkoły lub placówki zostanie zaangażowanych do realizacji projektu na podstawie art. 35a KN oraz ewentualnie zweryfikować możliwość zaangażowania nauczycieli, o których mowa w art. 16 u.p.o.

4.2 Zatrudnianie nauczycieli w czasie ferii zimowych lub wakacji

Zgodnie z art. 64 ust. 1 KN, nauczycielom zatrudnionym w szkole, w której organizacji pracy przewidziano ferie letnie i zimowe przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania. Dlatego też dyrektor szkoły lub placówki nie może przydzielić na podstawie art. 35a ustawy KN nauczycielkom i nauczycielom zatrudnionym w szkole zajęć w projekcie EFS+ na okres ferii zimowych i letnich.

W celu realizacji zajęć w czasie ferii zimowych lub letnich, dyrektor szkoły lub placówki może natomiast zatrudnić „nowego” nauczyciela, który nie realizuje w tej szkole lub placówce tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Warunki zatrudnienia są w tym przypadku analogiczne do tych opisanych pkt 10.1.

4.3 Wyliczanie limitu zaangażowania czasu pracy nauczycieli zatrudnionych na podstawie KN

Zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 (podrozdział 3.8 pkt 11 lit b) „Wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu są kwalifikowalne, o ile: (...) łączne zaangażowanie zawodowe personelu projektu, w realizację wszystkich projektów

finansowanych z funduszy UE oraz działań finansowanych z innych źródeł, w tym środków własnych beneficjenta i innych podmiotów (niezależnie od formy zaangażowania), nie przekracza 276 godzin miesięcznie, do ww. limitu wlicza się okres urlopu wypoczynkowego oraz czas niezdolności do pracy wskutek choroby natomiast nie wlicza się innych nieobecności pracownika (np. urlop bezpłatny, rodzicielski i macierzyński)”.

Zapis ten należy interpretować w kontekście wymogów dotyczących personelu, wskazanych m.in. w pkt 2 i 6 ww. podrozdziału wspomnianych wytycznych, wskazujących, że koszty wynagrodzeń w projekcie muszą być ponoszone zgodnie z właściwymi przepisami prawa - w szczególności k.p.

Spełnienie warunku, o którym mowa w podrozdziale 3.8 pkt 11 lit. b, należy zweryfikować przed zaangażowaniem osoby do projektu (np. poprzez wymaganie pisemnego oświadczenia od osoby angażowanej do projektu). Spełnienie tego warunku dotyczy całego okresu kwalifikowania wynagrodzenia tej osoby w projekcie. W przypadku przekroczenia limitu 276 godzin, za niekwalifikowalne należy uznać jej wynagrodzenie (w całości lub w części) w tym konkretnym projekcie, w którym zaangażowanie spowodowało naruszenie tego warunku (nieprawidłowość).

W przypadku nauczycieli zatrudnionych na podstawie KN, w miesięcznym łącznym zaangażowaniu zawodowym należy uwzględnić cały czas ich pracy, o którym mowa w KN, a nie wyłącznie zajęcia wynikające z tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (pensum).

W świetle przepisów art. 42 ust. 1 i 2 KN, w ramach ustalonego wynagrodzenia oraz czasu pracy nieprzekraczającego 40 godzin na tydzień, nauczyciel zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć obowiązany jest realizować:

- 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz (pensum);
- 2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów;
- 3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.

Na gruncie Wytycznych dotyczących kwalifikowalności, powyższe wynika z przepisu w pkt 11 lit. a podrozdziału 3.8, zgodnie z którym „wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu w projekcie lub projektach są kwalifikowalne, o ile: obciążenie z tego wynikające nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji wszystkich zadań powierzonych danej osobie (...)”.

Uwzględniając specyfikę zawodu nauczyciela, do prawidłowej i efektywnej realizacji zadań wykonywanych przez nauczyciela zalicza się także czas poświęcony na inne zajęcia i czynności, wynikające z zadań statutowych szkoły lub placówki oraz na zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym (art. 42 ust. 2 pkt 2 i 3 KN).

UWAGA

Każdego nauczyciela zatrudnionego na podstawie KN, niezależnie od wymiaru pensum, obowiązuje czas pracy nieprzekraczający 40 godzin tygodniowo.

4.4 Zewnętrzni wykonawcy usług edukacyjnych

Angażowanie wykonawców zewnętrznych (firm lub osób fizycznych) do realizacji usług edukacyjnych w postaci zajęć dofinansowanych z EFS+ w szkole publicznej ma charakter uzupełniający do powierzania tych zadań nauczycielom na podstawie KN i zatrudniania ich zgodnie z art. 16 u.p.o. Takie zaangażowanie będzie miało miejsce tylko i wyłącznie w przypadku, gdy charakter zajęć zaplanowanych w ramach projektu nie wymaga ich prowadzenia przez nauczycieli posiadających kwalifikacje, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 KN. Prawdopodobnym jest, że zaangażowanie podmiotu zewnętrznego wystąpi w przypadku realizacji specjalistycznych zajęć dodatkowych dla uczniów, nierealizowanych w ramach standardowej oferty szkoły (np. zaawansowane programowanie, robotyka).

Zaangażowanie wykonawcy zewnętrznego może nastąpić na podstawie:

- stosunku pracy – w przypadku angażowania osób fizycznych niebędących nauczycielami;

- stosunku cywilnoprawnego – w przypadku angażowania wykonawców zewnętrznych (podmiotów lub osób fizycznych) wyłonionych zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, w szczególności zasadą konkurencyjności lub PZP.

Zaznaczyć jednocześnie należy, że nauczyciel może brać udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, którego przedmiot wykracza poza kwalifikacje nauczyciela określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 KN. Natomiast taki nauczyciel nie będzie mógł zostać zaangażowany w „swojej” szkole lub placówce na podstawie umowy zlecenia, z uwagi na zapisy Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, które wskazują, że podstawową formą zaangażowania personelu powinien być stosunek pracy.

Zatrudnianie własnego personelu na podstawie umowy cywilnoprawnej jest dopuszczalne jedynie w sytuacji, kiedy szczególne przepisy dotyczące zatrudniania danej grupy pracowników uniemożliwiają wykonywanie zadań na podstawie stosunku pracy (podrozdział 2.3 pkt 1 lit. m ppkt. i). Powyższe oznacza, że jeśli w wyłoniwym w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego wykonawcą był nauczyciel z danej szkoły lub placówki, może być on zaangażowany na podstawie KN; natomiast w przypadku gdy jest to osoba będąca nauczycielem lub nauczycielką z innej szkoły lub placówki, może być zaangażowana na podstawie stosunku cywilnoprawnego.

Ważne jest to, że zamówienie publiczne nie może być próbą obejścia przepisów KN i k.p., regulujących podstawowe formy zaangażowania nauczycieli w projektach EFS+.

4.5 Zatrudnianie nauczycieli w szkołach niepublicznych oraz szkołach publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostką samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 10a KN, w przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach lub placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy, nauczycieli zatrudnia się na podstawie umowy o pracę, zgodnie z przepisami k.p. W przypadku nauczycieli prowadzących zajęcia bezpośrednio

z uczniami lub wychowankami w wymiarze nie wyższym niż 4 godziny tygodniowo, powierzenie prowadzenia tych zajęć może nastąpić również na innej podstawie niż umowa o pracę, jeżeli w treści łączącego strony stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy. Nauczyciel prowadzący zajęcia na innej podstawie niż umowa o pracę musi spełniać warunki, o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 3 i 4 KN. Ponadto, ma do nich odpowiednio zastosowanie art. 10 ust. 8a KN. W takim przypadku muszą być również zachowane przepisy Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

5. Zestawienie przykładowych dokumentów potwierdzających rozliczenie zadań objętych kwotami ryczałtowymi

Poniżej przedstawiamy przykładowe dokumenty potwierdzające zadania w projekcie objęte kwotami ryczałtowymi. Informujemy, że nie jest to katalog zamknięty, a Wnioskodawca może przedstawić inne dokumenty potwierdzające poniesione wydatki.

Lp.	Zadanie / działanie / usługa (produkt / rezultat)	Przykładowy Wskaźnik do rozliczenia kwoty ryczałtowej	Rekomendowane dokumenty niezbędne do rozliczenia kwoty ryczałtowej podczas weryfikacji wniosku o płatność lub podczas kontroli
1.	Ukończenie zajęć/szkolenia przez dzieci/uczniów	<p>Liczba osób objętych danymi zajęciami/szkoleniem</p> <p>Liczba osób, które ukończyły dane zajęcia/szkolenie</p> <p>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w wyniku udziału w zajęciach/szkoleniu (dot. szkoleń w wyniku których uczestnik powinien nabyć kwalifikacje)</p> <p>Liczba osób, które podniosły kompetencje w wyniku udziału w zajęciach/szkoleniu (dot.</p>	<p>Deklaracja uczestnictwa w projekcie</p> <p>Dziennik zajęć/lista obecności – z podaniem dat, miejsca, godzin oraz zakresu tematycznego, z danymi i podpisem prowadzącego</p> <p>W przypadku szkoleń/kursów online: oświadczenie uczestnika o udziale w szkoleniu/kursie online, wydruk z logowania/zrzut z ekranu</p> <p>Protokół zdawczo-odbiorczy dotyczący przekazania pomocy dydaktycznych i/lub materiałów zużywalnych (jeśli dotyczy)</p> <p>Zaświadczenia/certyfikaty/dyplomy/świadectwa potwierdzające zdobyte kwalifikacje</p> <p>Listy odbioru certyfikatów lub innych dokumentów potwierdzających nadanie określonej kwalifikacji</p> <p>Raport osoby prowadzącej zajęcia dotyczący postępów i nabytych przez uczniów kompetencji na zakończenie udziału w szkoleniu</p>

		szkoleń w wyniku których uczestnik powinien podnieść kompetencje)	Ankiety ewaluacyjne przed/po zakończeniu udziału w szkoleniu potwierdzające wzrost kompetencji
2.	Ukończenie szkolenia/kursu przez nauczycieli	<p>Liczba osób objętych szkoleniem/kursem</p> <p>Liczba osób które ukończyły szkolenie/kurs</p> <p>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje* po ukończeniu szkolenia/ kursu</p> <p>Rozumiane również jako kompetencje</p>	<p>Deklaracja uczestnictwa w projekcie, oświadczenie o udziale lub lista obecności w przypadku stacjonarnych szkoleń/kursów, lista odbioru zaświadczeń/certyfikatów</p> <p>W przypadku szkoleń/kursów online: oświadczenie uczestnika o udziale w szkoleniu/kursie online, wydruk z logowania/zrzut z ekranu</p> <p>Protokół zdawczo-odbiorczy dotyczący przekazania pomocy dydaktycznych i/lub materiałów zużywalnych (jeśli dotyczy)</p> <p>Zaświadczenia/certyfikaty/dyplomy/świadectwa potwierdzające zdobyte kwalifikacje</p> <p>Raport osoby prowadzącej zajęcia dotyczący postępów i nabytych kompetencji na zakończenie udziału w szkoleniu</p> <p>Ankiety ewaluacyjne przed/po zakończeniu udziału w szkoleniu potwierdzające wzrost kompetencji</p> <p>Listy odbioru certyfikatów lub innych dokumentów potwierdzających nadanie określonej kwalifikacji</p>
3.	Objęcie wsparciem asystenta osoby z niepełnosprawnościami	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem asystenta	<p>Umowa na świadczenie usług asystenta osoby z niepełnosprawnościami</p> <p>Ewidencja czasu pracy asystenta</p> <p>Lista osób z orzeczeniem o niepełnosprawności korzystających ze wsparcia asystenta</p>

4.	Dostosowanie/ adaptacja/wyposażenie pomieszczeń	<p>Liczba obiektów dostosowanych na potrzeby OWP z uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p> <p>Liczba obiektów dostosowanych na potrzeby szkół i placówek oświatowych z uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p> <p>Liczba doposażonych OWP/szkół i placówek systemu oświaty</p>	<p>Protokół wykonania prac adaptacyjnych</p> <p>Dokumentacja fotograficzna</p> <p>Pozwolenie na budowę, zgłoszenie robót budowlanych (jeśli dotyczy)</p> <p>Pozytywne opinie Sanepidu oraz Straży Pożarnej (jeśli dotyczy)</p> <p>Protokół odbioru doposażenia/wyposażenia zawierający informację odnośnie rodzaju i liczby sztuk zakupionego doposażenia</p>
----	---	--	---

6. Zielone zamówienia publiczne

Według definicji Komisji Europejskiej zielone zamówienia publiczne stanowią proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest mniejsze w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku.

Zielone zamówienia publiczne mogą zapewnić organom publicznym oszczędności finansowe – szczególnie przy uwzględnieniu kosztów zamawianych produktów lub usług w całym cyklu ich życia, a nie tylko przez pryzmat ceny nabycia. Dla przykładu, zakup produktów o niskim zużyciu energii lub wody może pomóc znacząco obniżyć rachunki za media. Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych w zakupionych produktach może ograniczyć koszty ich unieszkodliwienia. Organy, które realizują zielone zamówienia publiczne, będą lepiej przygotowane do sprostania zmieniającym się wyzwaniom w dziedzinie środowiska, jak również do osiągnięcia politycznych i wiążących celów w zakresie redukcji emisji CO₂ i zwiększenia efektywności energetycznej oraz w innych dziedzinach polityki środowiskowej.

Zgodnie z kryterium formalnym specyficznym nr 3 *Kryterium ekousług i ekozakupów*, każdy z Państwa, we wniosku o dofinansowanie projektu, bez względu na to, czy jest przedstawicielem instytucji publicznej, prywatnej czy społecznej, musi zadeklarować, że będzie stosował kryteria zielonych zamówień publicznych niezależnie od formy i trybu dokonywania zakupu. ION chce zasignalizować i podkreślić, że kwestie środowiskowe i klimatyczne są kluczowe, a Wnioskodawcy powinni dostosować swoje działania do wyzwań związanych z ochroną przyrody.

Poniżej wskazujemy grupy produktów i usług, w których zadeklarują Państwo stosowanie kryteriów GPP (*green public procurement* czyli zielone zamówienia publiczne):

6.1 Komputery, monitory, urządzenia do przetwarzania obrazu (np. kopiarki, drukarki, skanery, urządzenia wielofunkcyjne)

Zielone kryteria dotyczą przede wszystkim:

- poziomu zużycia energii,
- poziomu emisji hałasu,
- zawartości substancji niebezpiecznych, np. w korpusach czy monitorach LCD, które mogą negatywnie oddziaływać na zdrowie użytkowników (tworzywa rakotwórcze, mutogenne),
- demontażu sprzętu.

Podstawowym eko-kryterium jest kryterium zużycia energii przez ww. sprzęty. Przeważnie urządzenia są uznawane za przyjazne środowisku, jeżeli posiadają certyfikat Energy Star. Produkty z taką etykietą są uznawane za przyjazne środowisku.

Dodatkowo pamięć RAM czy dyski twarde powinny być elementami łatwo dostępnymi tak, by można je było bez problemu wymienić.

Drukarki czy urządzenia wielofunkcyjne powinny być wyposażone w moduł automatycznego drukowania dwustronnego w formacie A4.

6.2 Żywność i usługi cateringowe

Elementami kluczowymi w tej kategorii eko-kryteriów są kwestie związane z metodami produkcji żywności (ekologiczne produkty spożywcze, bogata oferta jadłospisów opartych na produktach roślinnych), odpadami (odpady żywnościowe, odpady z napojów, po opakowaniu żywności) czy ze zużyciem energii i wody do przygotowania posiłków oraz jej transportem.

Produkty żywnościowe uznane za ekologiczne to takie, które w 95% są wyprodukowane metodami ekologicznymi. Nie należy wykorzystywać żadnych ryb ani przetworów rybnych wyprodukowanych z ryb należących do gatunków wymienionych w wykazie „ryb, których należy unikać”, np. łosoś atlantycki, dorsz atlantycki, tuńczyk błękitnopłetwy atlantycki, krab brązowy,

homar europejski, śledź, przegrzebek królewski, flądra, krewetki lub langustynki, miecznik, tuńczyk żółtopłetwy, itd.

Produkty żywnościowe nie mogą być pakowane i dostarczane w pojedynczych porcjach, tzn. w opakowaniach jednostkowych. Napoje i żywność zaleca się podawać z wykorzystaniem naczyń i sztućców wielokrotnego użytku oraz szklanej zastawy. Jeżeli nie ma takiej możliwości to należy korzystać z naczyń i sztućców wyprodukowanych z surowców odnawialnych. Odpady wytworzone podczas usług cateringowych powinny być zbierane i segregowane.

Dodatkowe zalecenia to:

- przewaga posiłków bezmięsnych,
- wybór produktów sezonowych i lokalnych,
- wybór produktów z certyfikatem żywności FairTrade,
- rezygnacja z produktów zawierających olej palmowy, np. słodczy.

Pojazd wykorzystywany w ramach świadczenia usług cateringowych powinien spełniać co najmniej normę Euro5 w zakresie emisji spalin.

6.3 Usługi sprzątania pomieszczeń

Eko-sprzątanie to usługa, w której wykorzystuje się produkty do czyszczenia o niskim poziomie wpływu na środowisko, kupuje się skoncentrowane produkty do czyszczenia, wykorzystuje akcesoria o niskim wpływie na środowisko (wyroby z mikrofibry lub akcesoria do czyszczenia z oznakowaniem ekologicznym) i energooszczędne urządzenia elektryczne.

Przykłady etykiet ekologicznych dla produktów do czyszczenia:

- Ecolabel,
- znak ekologiczny EKO,
- znak BIO.

6.4 Meble

80% - 90% wpływu mebli na środowisko w trakcie ich cyklu życia to materiały stosowane do ich wyrobu lub ich części składowe.

Kryteria dla eko-mebli to przede wszystkim:

- meble wyprodukowane częściowo lub całkowicie z materiałów odnawialnych, np. drewno,
- zakup drewna z legalnych źródeł (np. posiadające certyfikaty FSC, PEFC),
- zakup trwałych i nadających się do użytku mebli zgodnych z odpowiednimi normami europejskimi,
- meble łatwe do demontażu, naprawialne, nadające się do recyklingu, z gwarancją,
- wykonane z materiałów bezpiecznych dla organizmu człowieka (dot. np. mebli tapicerowanych).